

2.12.2014

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kuruluna,

Greenpeace tarafından 29.Kasım.2014 tarihinde İstanbul'da yapılan toplantıya, görevlendirmeniz nedeniyle, Sağlık Politikaları Çalışma grubundan Dr. Haluk Çalışır, Dr. Nilüfer Kongar ve Çevre ve Meslek Hastalıkları grubundan da Dr. Emine Aksoy'dan oluşan bir ekip olarak katıldık. Toplantı ile ilgili rapor ve resimler ekte sunulmuştur. Rapor ve toplantı tutanakları Dr. Nilüfer Kongar, fotoğrafları da Dr.Emine Aksoy tarafından düzenlenmiştir.

Toplantı sonrasında aramızda yaptığımız görüşme sonrasında, Toraks Derneği Sağlık Politikaları Çalışma grubunun acilen bir toplantı düzenleyerek, ilgili çalışma grubu (KOAHA, Akciğer Kanseri, Astım. Çocuk Göğüs Hastalıkları, Çevre ve Meslek Hastalıkları) temsilcileri ile bir araya gelip konu hakkında dernek politikasının oluşturulmasına yönelik bir rapor ve eylem planı hazırlanması konusunda SPÇG ve tarafınıza öneride bulunma kararı alınmıştır.

Dış ortam hava kirliliği ve akciğer sağlığı konusunda önemli bir gelişme ülkemizde 80 yeni termik santralin yapılma planlarının olması ve özellikle yakın gelecekte 2017 yılına kadar yapılması öngürülen 10 termik santralin bulunduğu Çanakkale, Zonguldak, Soma ve İskenderun bölgesinde konu ile ilgili bizim alanımızı ilgilendiren araştırmaların yapılması önem ve aciliyet arz etmektedir.

Bu toplantı ile ilgili tarafımıza yaptığını görevlendirme ile ilgili olarak teşekkürlerimizi iletmek isteriz.

Sevgi ve Saygılarımızla.

Haluk Çalışır

Nilüfer Kongar

Emine Aksoy

RAPOR

29.11.2014 tarihinde Greenpeace örgütünün daveti ve Toraks Derneği tarafından görevlendirilmemiz nedeniyle toplantıya katıldık.

Gündem: Kömürlü termik santrallerin sağlık tehditlerini gündeme getirip, politika değişikliği yapabilmek ve amaçlarımızı ortaklaştırıp bu yolda strateji belirlemek.

Toplantı Yeri: Greenpeace Akdeniz Ofisi: İnanılmaz güzel bir ofis. Tam istiklal caddesine cephe, 2 katlı ve balkonunda saksılarda çeşitli sebzeler yetiştiriliyor. Ofise girdiğinizde bir şeyler sizi kucaklıyor, gerek insanların gerekse ortamın sıcaklığı sizi sarıp sarmalıyor sanki. Hemen hiçbir ofiste göremeyeceğiniz şey, açık ofiste 20 kadar masanın ortasında yorulanların dinlenmesi için hamak var. Her iş yerine lazım, daha da önemlisi ofiste partikül büyüklüğünü ölçen (PM 2.5a da duyarlı) ölçüm cihazı vardı.

Toplantı Moderatörü: Buket Atlı Greenpeace Akdeniz Örgütü İklim ve Enerji Kampanyası Araştırmacı.

Toplantı 16 kişiyle ve yaklaşık 9 saat süren oldukça verimli beyin fırtınası şeklinde geçti. Katılan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri kendi-örgüt deneyimlerini paylaştılar, sonrasında da yeni kurulması pplanlanan termik santrallere karşı birlikte mücadele etmenin yollarına ilişkin stratejiler konuşuldu.

Dr. Hasan Bayram sykpe ile katıldı .

Toplantı Katılımcıları:

Kayıhan Pala (Uludağ Üniv. Halk Sağlığı, HASUDER ve TTB 'yi temsilen), Ali Osman Karababa(Ege Üniv. Halk Sağlığı, Hasuder, Ege Kültür Platformu Üyesi, Karabağ Çevre aktivisti), Hasan Bayram (skype Gaziantep Üniv. Göğüs Hastalıkları), Ümit Şahin (Sabancı Üniversitesi İstanbul Çevre Politikaları Merkezi, Çevre İçin Hekimler Derneği) , Haluk Çalışır (Türk Toraks Derneği SPÇG), Nilüfer Aykaç Kongar (TTD SPÇG), Emine Aksoy (TTD Çevre Ve Meslek Hast. ÇG), Çiğdem Çağlayan (HASUDER, Kocaeli Üniversitesi Halk Sağlığı), Funda Gacal (WWF Türkiye), Kağan Karadağ (Tusad,

İstanbul Meslek Hastalıkları Hastanesi), Özlem Katisöz (TEMA), Özge Sözmez (Yuva Derneği) , Sevgi Mutlu (Yeşil Düşünce Derneği), Mahir Ilgaz (350.org) Ceren Ayas (Avrupa İklim Fonu, Deniz Gümüşel Çevre ve Sağlık Birliği (HEAL)

Toplantıya katılanların konuşmalarından kısaca bahsetmek toplantıyı anlamak ve resimlemekte daha faydalı olacağını düşünerek katılanların konuşmalarından ana başlıklarla bahsetmek yerinde olacaktır. Toplantı Buket Atlı'nın bilgilendirmesi ile başladı.

Buket Atlı:

Buket Atlı Türkiye neden kömürlü termik santrallerden vazgeçip temiz enerjiyi

seçmeli? Başlığında konuşmasını açtı Önce mevcut durum değerlendirilmesi sonrasında gelecek perspektifinden örnekler verdi:

Kömürlü termik santraller, Türkiye ve dünya genelinde havayı en çok kirleten etmenler arasında yer alıyor. Kömür kaynaklı asit gazıyla kurum ve kül emisyonları, akciğerler ve kan dolaşımındaki mikroskobik parçacık kirliliğinin en büyük endüstriyel sebebi olarak kabul ediliyor. Bu kirlilik ile kalp krizi ve akciğer kanseri arasında anlamlı bir ilişki olduğu yıllarca yapılan araştırmalar sonucunda kanıtlandı Tüm bu sağlık risklerine rağmen, Türkiye hükümeti bu kirli ve modası geçmiş enerji kaynağından uzaklaşmadı. Aksine, inşa edilmesi planlanan en az 80'in üzerinde yeni kömür yakıtlı enerji santralini teşvik ederek ve bunlara izin vererek avrupa çapında en fazla yeni santral planına sahip ülke konumuna geldi. Bu planlar, Türkiye'yi kirli enerji konusunda dünya ölçeğinde üst sıralara yükseltti. Türkiye bugün, Çin, Hindistan ve Rusya'nın ardından dünyanın en ciddi dördüncü kömür tehdidi olarak göze çarpıyor.

Greenpeace Akdeniz, Stuttgart Üniversitesi'nin modelini kullanarak hazırladığı Sessiz Katil isimli raporunda, 2010 yılında işletmede olan kömürlü termik santraller dolayısıyla Türkiye'de 7900 erken ölüm olduğunu hesaplamıştır. Diğer bir deyişle, 2010 yılında kömürlü

santrallerin toplam sağlık etkileri sebebiyle 79000 yaşam yılı kaybı olmuştur. Bu sonuçlar, Türkiye’de kömürden kaynaklı ölümlerin, 2010 yılında trafik kazalarında yaşanan can kayıplarının neredeyse iki katı olduğunu ortaya koyuyor.

Greenpeace kurulması planlanan Termik Santralleri engellemek için hep beraber çalışmamızın önemi, ortak çalışma noktaları ve stratejileri belirlemenin uygun olacağını vurguladı. Türkiyedeki termik santrallerin www.karaatlas.org adresinden öğrenilebileceği bilgisi verildi.

Kayıhan Pala ve Osman Karababa Halk Sağlığı Derneğinin(HASUDER), Yerel sivil toplum kuruluşları ve belediyelerle birlikte yapılmış olanlardan bahsederek HASUDER’in bu konuda tüm uzmanlık derneklerinden daha nde olduğunu gözler önüne serdiler.

Kayıhan Pala: Türkiye'deki kömür santralleri sera gazı çok yüksek , kükürt atıyoruz. Bunlarda denetim yok. 2004 den sonra kükürt ölümleri pm 10 düzeyinde. Hava kirleniyor resmi veriler var. Havanın yanında , su, tarım, gıda kirliliği ve yeraltı kaynaklarının yok olması söz konusu. Hava kirliliğin %55 ‘i endüstriyel kaynaklı. Radyoaktif radyon, krom 6 izotopları var. Kanserojen, ocuklarda büyüme ve zeka geriliği var. Bursa’da önce Kozaltı Sonra demirtaş sanayi bölgesi buhar ve elektrik için merkeze santral konusunda çalışmalara yapılıyor. Bu santrale karşı halen 97 örgüt ortaklaşa çalışma yapmakta halen durdurulabilinmiş değil. Merkezdeki santral yapılırsa 23 köyün başka yere taşınması gündeme gelecek. Soma tüm Avrupa termik santraller arasında 2. kirleten santral olmasına rağmen gereken ilgiyi göremedi.

Osman Karababa: Ege bölgesindeki yapılan çalışmalardan bahsetti. Bu alanda hem orada yaşayan halkla hem de yerel sivil toplum örgütleriyle çalışmalar yaptıklarını halkın bilinçlenmesinin önemini vurguladı.

Deniz Gümüşel (HEAL): Kömür'ün sağlığa etkileri 2013 raporu sunmuşlar. Kömür ucuz bir kaynak gibi geliyor ama etkilerini düşününce çok pahalı . Avrupa Sağlık ve Çevre Birliği (HEAL) raporuna göre kömürlü termik santraller endüstriyel hava kirliliğinin en önemli sebebi. Kömürün yanmasıyla ortaya çıkarak havaya karışan kirletici gazlar (SO₂, NO₂, CO, O₃ vb.) , kül ve toz emisyonları, cıva ve arsenik gibi ağır metaller arasında insan sağlığı için en zararlı olanı parçacık madde (PM)'dir. Çapı 2.5 mikrometreden küçük olanlar akciğerlere doğrudan etki edebildiği için havadaki toksik maddeler arasında en tehlikelisi. Bunun ötesinde, WHO açık hava kirliliğinin özellikle de PM_{2.5}'in başta akciğer kanseri olmak üzere pek çok kanser çeşidine sebep olduğunu duyurdu. Türkiye de etkin bir PM ölçümünün yapılmadığını yapılanların gerçeği yansıtmadığı vurguladı.

Türkiye'de ise henüz birkaç yer dışında PM 2.5 ölçüm istasyonları yok, dolayısıyla PM 2.5 seviyelerini takip edemiyor ve gerekli önlemleri almak henüz mümkün değil. Fakat uydu verileri gibi yöntemlerle yapılan çalışmalar, Türkiye'deki şehirlerin neredeyse tamamında PM 2.5 seviyelerinin, çoğunluğunda da PM₁₀ seviyelerinin Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği sınır değerlerin üç katına varan seviyelere çıktığını ortaya koyuyor.

Haluk Çalışır: Toraks Derneği çoğunlukla göğüs hastalıkları uzmanlarının oluşturduğu 3000 e yakın üyesi olan bir uzmanlık derneğidir. Camiamızın kömür sorununu, madencilik faaliyetlerinin sonuçları ve kalitesiz kömür konusunda hep duyarlı olmuştur ancak iç ortam ve dış ortam hava kirliliği konusunda, diğer alanlarda olduğu kadar yeterince aktif bir refleks gösteremiştir. Bu konuda yıllardır camiamızı uyaran Hasan Bayram Hoca'nın uyarıları da yeterince karşılığını bulamamıştır maalesef. Greenpeace'in bildirisine ilk imza atan kuruluş olması bu konuda duyarlı olacağı yönünde bir işaret olmasına karşın, yeterli değildir ve daha aktif bir rol üstlenmesi gerekir. Tütün yasası konusunda çok aktif rol alan Toraks Derneği ev içi ve dış

ortam hava kirliliği konusunda da benzer bir irade gösterebilir. Kömürü de içeren biyomass dumanı maruziyeti tıpkı sigara gibi, ev içi ortam hava kalitesini bozan ve akciğer sağlığını tehdit eden ( zellikle de kadınları)  nemli bir halk sağlığı sorunu. Bir diğer aşaması ise dış ortam hava kirliliği. Her iki durum, sigara içsin imesin çoğunlukla yoksul halkı etkilemekte. Bu gün şehirlere göç etmiş, ya da ısınma şeklini doğal gaza çevirmiş evlerde oturan insanların daha önceki maruziyetleri nedeniyle hala bir sağlık sorunu oluşturmaktadır. Greenpeace'in termik santrallere karşı yaptđı çalışmalar örnek olmuştur ve bu alan esas olarak bizim lokomotif olmamız gereken bir alandır.

Nilüfer Kongar: Halkın bilinçlenmesi önemlidir ve burada termik santrallerinin olumsuz etkilerinin bilimsel verilerle gözler önüne serilmesinin gerekli olduğunu ve konunun tüm taraflarının kurulması planlanan yerlerdeki yerel halkı da bilinçlendirerek bir araya getirilmesinin önemini vurgulanmalıdır. Yeşil enerji konusunda bilgilendirilme yapılarak tek çözümün doğayı ve insanı kirleten termik santraller olmadđının altını çizilmesi önemlidir.

Özge S zmez: Yuva derneği evre ve insan hakları üzerine bir derneğin temsilcisi. Bir anlamda derneğinin ekolojik okur yazarlık derneği olduğunu söyledi ve termik santrallere Greenpeace le benzer bakış açısında ve benzer aktiviteler yaptıklarını vurguladı.

Hasan Bayram: (SKYPE bağlantısı ile katıldı) Yoğun kirliliğine rağmen ülkede gerekli ölçüm yok. TTD ve halk sağlıkçılar ulusal alerji ve immunoloji dernekleri daha çok sahip çıkıyor. Bizim asıl yapmamız gerekeni greenpeace yapmıştır. Gerek yurtdışı ve yurtiçi verilerin toplanması yapılmıştır. Kamuoyu oluşurmada çok önemlidir. Karar vericileri ikna etmek için bilimsel veriler üretilmelidir. Hava kirliliğinin, Kronik hastalıkların etkisi, yaşama etkisi konuyla GARD programı ile entegre olmalıdır. Sivil toplum örgütlerine birliktelik

sağlanmalıdır. Biz hekimlerin sağlık boyutu üzerine etkisi bilimsel olarak ortaya koymalı ve sivil toplum kuruluşları ile etkisi birlikte.

Ümit Şahin: Çevre için hekimler derneğinde çalışıyor. Kömürün hem canlıların sağlığı üzerine olumsuz etkilerinin yanında iklim değişikliklerini de unutmamak gerektiğini vurguladı. Termik santrallerin **Çin de hava kirliliği büyük bir sorundur.**

Kaan Karadağ (TUSAD) : Saha çalışmalarından toksikoloji çalışmalarının oldukça maliyetli olduğunu vurguladı.

Çiğdem Çağlayan Hasuder olarak konuyla ilgili çalışmalar yaptıklarını belirtti. Yapılacakların hekim ve insan başlığı ile içinde olmak önemli. Türkiye halk sağlığı raporunda yazıldığı gibi hava kirliliği parametreler üzerinden değerlendirilmeli . Hava partikül madde olarak değerlendirilmeli. 2013 de WHO ve kanser derneğinin hava kirliliği kesin kanser nedenlerinden biri olarak kabulunun önemini vurguladı.

Özlem Katisöz (Tema vakfı) termik santrallere karşı ÇED sürecini yürütmeliyiz. Maksimum örgütler birleşmeli. ‘‘Dünyanın dün kömür karşıtları birleşin’’ .

Toplantıda beklentiler ve tanışma sonrasında yapılacak projeler ve eylem planı konuşuldu. Katılan tüm örgütlerden temsilcilerin kendi örgütleri ile toplantıyı paylaşmaları bu konuda eylemlilik sürecine kısa zamanda geçilmesinin sağlanması kabul gördü.

Özetle

Toplantının Somut Önerileri ve Ortaklaştırılan Konular :

Kömürlü termik santrallerden salınan yüksek derecede zehirlik kimyasal hava kirleticileri solunan hava, içilen su ve yenilen yiyeceklerle insan sağlığı etkilemektedir.

1. Amaç: a. Türkiye yapılması planlanan 80 termik santral açılmasının
b. Var olanlar en iyi teknoloji ile donatılsın,
c. Rüzgar ve güneş yeşil enerji kullanılsın,
d. Geçiş süreci sonrasında eskileri de kapatılsın
2. 2017 yılına kadar gerçekleşmesi söz konusu ilk 10 termik santralin yapılacağı Türkiye'nin en büyük termik santral bölgeleri olan Soma, İskenderun, Çanakkalede ve Zonguldak'ta var olan durumun hızla değerlendirilmesi.
3. TTB Udek üzerinden hava kirliliği ile mücadelenin önemini tüm uzmanlık dernekleriyle paylaşılması ve bu konuda ortak eylem planının oluşturulması.
4. Ege Üniversitesi Halk Sağlığı önderliğinde Soma 'da (ulaşım kolaylığı buradaki daha önceki deneyimlerden dolayı)oradaki hava kirliliğine ilişkin bir çalışmanın ve çalışma metodolojisinin tüm farklı tıp disiplinleri ile birlikte oluşturulmasını sağlamak ve projenin sahada hızla uygulanmasının hayata geçirilmesi.
5. Termik santrallerin çevre ve ayrıca iklim değişikliğinin insan ve orada yaşayan canlıların sağlığı üzerine olumsuz etkilerinin halka anlatılması. Bunun için bölgelerde bilimsel kuruluşlarla birlikte sivil toplum kuruluşlarının birlikteliğiyle eğitim toplantılarının düzenlenmesi yapılması.
6. Termik santrallerinin bulunduğu alanlarda Pm 2.5 üzerinde ölçümler yapılarak alana ilişkin daha somut veri elde edilmesi. PM ölçümlerin öneminin vurgulanması.
7. Halk sağlığı, göğüs hastalıkları, kardioloji, onkoloji, çocuk hastalıkları ve nöroloji alanlarında termik santrallerin zararları üzerine ortak toplantılar düzenlenerek konuyla ilgili alanlarımızda farkındalık yaratılması.
8. Sağlık bakanlığını konunun muhatabı olduğunun vurgulanması ve bu konunun sadece Çevre ve Enerji Bakanlığının bir sorunu olmadığını altının çizilmesi bu anlamda da Sağlık Bakanlığı'nın göreve çağırılması. Sağlık Bakanlığı'ndan hava kirliliğine yol açan projelerin planlama, izin ve denetim süreçlerine karar verici

kurumlardan birisi olarak dahil olması, Öncelikli olarak, işletmede olan ve planlanan kömürlü termik santrallerin yoğun olarak toplandığı bölgelerde kümülatif sağlık etkilerinin belirlenmesi ve gerekli ölçümler yapıp, önlemler alınana kadar yeni projelere izin verilmemesi, Mevcut ve potansiyel hava kirliliğinin yarattığı sağlık sorunları ile mücadele için acil eylem planının oluşturulması. ÇED sürecine müdahil olunmasının sağlanması.

9. Hava kirliliğinin sağlık üzerine olumsuz etkisi bilimsel olarak ortaya koyulmalı, bu alanda çalışmalar yapılmalıdır. Bilimsel yapı oluşturduktan sonra sivil toplum kuruluşları ile sivil toplum örgütlerine birliktelik sağlanması sağlanmalıdır.

10. Türkiye’de bu alanda yapılmış çalışmalar derlenerek alana ilişkin somut veriler ortaya konulmalı.

11. Toplantı katılımcılarının oluşturduğu ve ilgili diğer kuruluşlarla da desteklenebilecek bir platform oluşturulması ile periyodik toplantılar ile durum analizlerinin yapılması.

Toplantının Emine Aksoy gözünden fotoğraflarını ekte görebilirsiniz.

